

אל תקרי הליכות אלא הלכות

תשובות מגליון קודם

ג. האם נשים חייבות בתפילת מוסף?

י"א שהן פטורות, כיון שתפילת מוסף היא מצוה שהזמן גרמא (מצוה התלויה בזמן שממנה נשים פטורות). או מכיון שתפילת מוסף הוא זכר לקורבן שהיה בא מהשקלים, ונשים לא השתתפו בנתינת השקלים. [חלק מהפוסקים כתבו את הטעם הראשון, וחלק כתבו את הטעם השני]. (צל"ח ברכות כו, שו"ת ר"ע אגור סי' ט ד"ה גם לא מצינו, שו"ת בשמים ראש סי' פט וסיים: "אבל כבר נהגו להתפלל כל דבר, וחייבו את עצמן בכל המצוות). שו"ת שערי דעה [ליב] ח"א סי' יז, חזו"ע שבת ב עמ' רד [והזכר בו ממה שכתב בשו"ת יבי"א ח"ב או"ח אות ו ואות ז], שו"ת שבט הלוי ח"ד סי' יב אות ב, שו"ת מחזה אליהו סי' כג. וע"ש שכתב שכן דעת הגאון הקהילות יעקב זבחי סי' ג).

אבל רשאינות להתפלל תפילת מוסף אם ירצו. (רוב מהפוסקים הנ"ל).

וי"א שהן חייבות. (שו"ת שוואל ומשיב תנינא ח"ב סי' נה, שו"ת זכר יצחק סי' ב, משנת יעב"ץ או"ח סי' ד דף יא סעי' ב, מגן גבורים סי' קו ס"ק ד, מקראי קודש פורים סי' י, שו"ת להורות נתן ח"ג סי' יד וסי' טו, שו"ת פתחת זוטא או"ח סי' ז, או"ח צ ח"ב עמ' עא. ועי' בכה"ח סי' רפו ס"ק שכתב: "וכן הוא המנהג שנשים מתפללים מוסף". ועי' בביתור הלכה [זילבר] סי' קו שכתב: "...ולכן כיון שספק דחייבות הם צריכות להתפלל, וכן המנהג. ועי' בהלכה ברורה סי' רפו סעי' י שכתב: "נשים רשאיות להתפלל מוסף בשבתות ובימים טובים ואפילו לכתחילה, ואדרבה ראוי ונכון שתפלו מוסף").

הלכה: ראוי ונכון שנשים תתפללנה תפילת מוסף בשבתות וימים טובים, בכדי לצאת אליבא כולי עלמא.

ד. האם מי שפחות מגיל 20 רשאי לשמש שליח ציבור בתפילת מוסף?

י"א שאינו רשאי לכתחילה, כיון שאינו בנתינת שקלים למקדש שמהם היו מקריבים את המוספים. (שערי דעה שם, תורה תמימה ריש פרשת כי תשא, שו"ת חינוך דהיי"ט סי' פח דף עד ע"ב).

וי"א שרשאי. (שו"ת יבי"א ח"ט או"ח סי' קח אות נו, שו"ת צי"א חלק יא סי' א, שו"ת משנת ח"ח סי' סא, הלכה ברורה שם) **וכן הלכה למעשה.**

ה. מה הטעם שבתפילת שחרית של שבת אומרים לשון זכר (ולא נתנו ולא נהחלתו), ואילו בתפילת מוסף אומרים לשון נקבה (קרבנותיה)?

בתפילת שחרית אומרים לשון זכר כיון שזוהי המשך למילים 'וביום השביעי', ויום לשון זכר הוא. ואילו בתפילת מוסף אומרים לשון נקבה כיון שזוהי המשל למילים 'תכנת שבת', ושבת לשון נקבה היא. (אליה רבא סי' רפו ס"ק ב)

ו. מי שקידש בשבת לפני תפילת מוסף (אחר תפילת שחרית) בכדי לטעום דבר מה, האם יש לו לקדש שוב לאחר תפילת מוסף?

י"א שאין המנהג לחזור ולקדש. (שו"ש ח"א עמ' שמו).

וי"א שהמהדר לקדש שוב בכדי לחוש לדעות הפוסקים שאין חיוב קידוש חל אלא לאחר מוסף, תבוא עליו ברכת טוב. (שו"ת שערי ישועה כת"י או"ח שער ה סי' ג וסי' ה, הביאו להלכה ברכ"י סי' רפו אות ז, שו"ת אס"ד מערכת ר"ה סי' ב ס"ק לא ד"ה ושמועתי, שו"ת יבי"א ח"ה או"ח סי' כב אות ד, או"ח צ שם עמ' קפה, שש"כ פרק נב אות טז, אשרי האיש או"ח ח"ב פ"ז אות כג.) **וכן ראוי לנהוג למעשה.**

ז. מי שטרם התפלל תפילת שחרית (ועדיין הוא זמנה), ומצא ציבור בתפילת מוסף (האחרונה בציבור ואין לו מניין מוסף אחר), האם יש לו להתפלל עם הציבור תפילת מוסף ואחר כך להתפלל תפילת שחרית ביחיד, או שיתפלל לפי הסדר את שתי התפילות ביחיד?

י"א שיש לו להתפלל עם הציבור תפילת מוסף ואחר כך להתפלל שחרית ביחיד. [כל זה בשבת ויום טוב, אבל בראש חודש וחול המועד אין הדין כן]. (שו"ת באר יצחק סי' ב)

וי"א שלעולם אין להקדים מוסף לשחרית בכדי להתפלל במניין, ולכן יתפלל לפי הסדר את שתי התפילות ביחיד. (שו"ת מהרש"ח ח"א סי' כב, הביאו בשו"ת צי"א חלק יג סי' לח, וכן סבר הוא שם למעשה, שו"ת אג"מ או"ח סי' סח, שו"ת משנת ח"ח סי' טז) **וכן הלכה למעשה.**

וכן נראה שהוא על פי הסוד. (כי בו שבת סי' רפו סעי' טו)

א. המישה בחורים שכרו רכב, בכדי לשבות בשבת קודש בציורו של רשב"י זיע"א במירון. הדרך היתה רוויה פקקים, נהג הרכב שהבין שאינו יכול להגיע בנסיעה רגילה עד כניסת שבת קודש למירון, עקף את כל הרכבים בנסיעה זהירה על שול הדרך, וב"ה בזכות תושייה זו הבחורים אכן הגיעו דקות לפני כניסת השבת למירון, אלא ששוטר שהבחין בנעשה כתב לנהג דו"ח תנועה על סך 700 ש"ל. האם החברים חייבים לשלם יחד עם נהג הרכב את דו"ח התנועה שקיבל, בנימוק שכולם נהנו ממעשיו?

נראה שדין זה תלוי במחלוקת ראשונים, ולמעשה לא יוכל הנהג לחייב את חבריו לשלם יחד עימו את דו"ח התנועה שקיבל. שהנה מבואר במשנה (ב"ק קט:): ונפסק בשו"ע (חו"מ סי' רסד סעי' ג), שאם שטף הנהר את חמורו ואת חמור חברו, חמורו שווה מנה וחמור חברו שווה מאתיים, והוא הניח את חמורו והציל את חמור חברו, אין לו אלא שכרו הראוי לו כמציל. ומבואר שאין צריך לשלם למציל את הפסד חמורו. ולפי זה הוא הדין בנידוננו שאין חיוב על החברים לשלם מה שהפסיד המציל (הנהג).

אלא שדעת התוס' (ב"מ לא: ד"ה אם יש), שכאן אנו עוסקים באופן שבעל החמור היקר היה יכול להציל את חמורו בעצמו, או על ידי פועלים, ולולי זה חייב הוא לשלם למציל את חמורו שטבע. ולפי שיטתם הוא הדין בנידוננו שחייבים החברים לשלם יחד עם הנהג את דו"ח התנועה שקיבל, וכן פסק הנהג"מ (חו"מ שם בחידושים ס"ק ד).

אולם הרמב"ם ושו"ע (שם) לא חילקו בכך, וסברו שבכל אופן פטור בעל החמור היקר מלשלם למציל את חמורו שטבע (וכן מבואר בנמ"י (ב"ק מא:), שדוקא במשיב אבידה שבישל ממלאכתו תיקנו חז"ל שישלם לו, כיון שהוא דבר שכיח. אבל הפסד שאינו שכיח, לא תיקנו חז"ל. וגם ההפסד בנידוננו אינו שכיח, ולכן י"ל שלא תיקנו שישלמו החברים יחד עם הנהג את דו"ח התנועה שקיבל).

וכן דעת הרא"ש (ב"מ פ"ב סי' כח), כיון שלא התנה על כך מראש. (אך יתכן שבנידוננו שאין ההפסד בטוח לא יצריך הרא"ש תנאי, אך קשה לחלק בזה).

נמצא שלפי הרמב"ם והרא"ש ושו"ע פטורים החברים לשלם יחד עם הנהג את דו"ח התנועה שקיבל. ואילו דעת התוס' שחייבים לשלם עימו.

אלא שהיה מקום לחלק ולומר שבנידוננו הנהג וחבריו חשופים שותפים, ואם כן צריכים הם לשלם עימו את דו"ח התנועה שקיבל בכל אופן. אך

מבואר בפוסקים שאין חילוק בזה. (עי' שו"ע (סי' קעח סעי' ג) ששותף נחשב כיוצא לשדה חברו ברשות, אך אינו נוטל הוצאה אלא כשיעור נחשב, אבל הוצאה שהיא רק הפסד אינו נוטל. וע"ע סמ"ע (חו"מ סי' צג ס"ק לג) שהביא שני צדדים בזה אליבא דהשו"ע, האם צריכים שותפים לשלם על הפסד חברם או לא)

ולכן למעשה כאמור אין לחייב את החברים לשלם יחד עם הנהג את דו"ח התנועה שקיבל, אלא רק משום ועשית הטוב והישר. (מהר"ג אפרים כהן עמאש שליט"א, אב"ד זכור לאברהם ביתר עילית).

ב. זבולון שכר חנות רחבת ידיים מחבריו למשך שנתיים, בתום תקופת השכירות כאשר ישבו השניים לסכם על המשך השכירות, התפתחה ביניהם מחלוקת קשה... המשכיר כעס על כך שזבולון איחר מספר פעמים בתשלום השכירות, וזבולון כעס על כך שישנם המון לקויים בחנות שהמשכיר הבטיח לתקנם, ועדיין לא עמד בדיבורו. הוויכוח בין הצדדים עלה לטונים גבוהים יותר, עד שהעסקה להמשך השכירות התפוצצה.

לאחר מספר ימים כאשר נרגעו הרוחות, הגיע יוסי שהוא חברם של זבולון ושל המשכיר, והשכין שלום ביניהם. ובאמת הם חתמו על המשך שכירות. ומה עכשיו? יוסי דורש מחבריו 'דמי תיווך'. האם מגיע לו?

היות שיוסי לא חידש בנידוננו שכירות חדשה כלל, על ידי השלום שהשכין בין זבולון למשכיר, והם מקושרים ביניהם בהשכרת הנכס, וכל אחד מהם מכיר בתועלת שכירות הנכס עם זולתו, אלא יוסי רק סילק את המריבה והאביה שנוצרה בין זבולון למשכיר, על פעולה שכזו שנחשבת כ'מברית ארי' ולא כהשכחה, אין כלל נוהג לשלם 'דמי תיווך'. ושכר מדין יורד לשדה חברו, ומדין 'נהנה' עבור פעולה או מטבה כל שהיא שהטיב אדם לחברו, שייך דוקא בדבר שיש רגילות או מנהג לשלם עליו (יעוין בקצות החושן סי' קכט ס"ק ט), ועל 'השכנת שלום' ו'גישור' בין משכיר ושוכר, מעולם לא שמענו שנוטלים 'דמי תיווך'. (ופריו מתוך במדבר עמ' 367).

מצוה קפ"ט בתרי"ג המצוות:

'שלא לגלות ערות אב'

ענין האזהרה זו ניגלה הוא, אין להאריך בשורשה, כי הכיעור הגדול הזה ראוי להרחיקו מבני אדם, ולענוש עליו העובר עונש גדול, ולכן יחייבנו בסקילה.

מצוה ק"צ בתרי"ג המצוות:

'שלא לגלות ערות האם'

בטעם איסור הקרובות כתב הרמב"ם ז"ל (מורה נבוכים ג. מט), שהענין הוא לפי שהתורה תרחיק המשגל מבני אדם לבד מה שצריך לפריה ורביה או למצוה, ולכן אסרה לנו התורה הקרובות, לפי שהכישלון ימצא בהן יותר מפני שמצויות אצלו תמיד. והרמב"ן ז"ל (ויקרא יח, ו) אמר כי הטעם הזה חלוש מאוד שיתייב הכתוב כרת על אלה מפני המצאם אצלו תמיד, ויתיר מצד אחר שישא אדם אחד מאה נשים אם ירצה או אלה. ואמר הוא ז"ל וזה לשונו: אבל כפי הסברא כי יש בענין סוד מסודות היצירה דבוק בנפש, והוא מכלל סוד העיבור שכבר רמזנו לו, עד כאן. ואני ראיתי להרמב"ם ז"ל (שם) שכתב עוד טעם אחר בענין, על צד הפשט לדעתי, אמר כי תרחיק התורה שלא יעזו פניו האדם לבו' על האשה שראוי לנהוג בה כבוד, וירחיק לפרש רובן על הצד הזה, כלומר מטעם מידת הבושת, הכל כמו שבא בספרו, יאריך הענין אם באנו לכתוב הכל.

מצוה קצ"א בתרי"ג המצוות:

'שלא לגלות ערות אשת אב ואף על פי שאינה אמו' משורשי המצוה, מה שכתבנו (במצוה הקודמת) בענין הקרובות. ועוד יש לנו לומר כי הטעם הזה לפי שיהיה בדבר קלון אצל אביו, וכבר כתבנו במצות כיבוד אב (מצוה לג. גליון מס' 157) התועלת הנמצא לו בכיבוד האבות.

מצוה קצ"ב בתרי"ג המצוות:

'שלא לגלות ערות אחות בכל צד שהיא אחות' משורשי איסור הקרובות כתבנו בערות אב (לעיל מצוה קצ) מה שידענו בהן.

מצוה קצ"ג בתרי"ג המצוות:

'שלא לגלות ערות בת הבן' שורש איסור הקרובות כתבתיהו באיסור ערות אב (שם).

מצוה קצ"ד בתרי"ג המצוות:

'שלא לגלות ערות בת הבת' משורשי המצוה כתבנו למעלה (שם) מה שיכולנו דרך כלל בכל עריות.

מצוה קצ"ה בתרי"ג המצוות:

'שלא לגלות ערות הבת' משורשי המצוה כתבנו למעלה (שם) מה שיכולנו דרך כלל בכל עריות.

מצוה קצ"ו בתרי"ג המצוות:

'שלא לגלות ערות אחות אב' משורשי העריות כתבנו (שם) מה שידענו.

מצוה קצ"ז בתרי"ג המצוות:

'שלא לגלות ערות אחות אב' משורשי המצוה כתבנו (שם) מה שידענו.

מצוה קצ"ח בתרי"ג המצוות:

'שלא לגלות ערות אחות אב' (מתוך ספר החינוך)

אל תקרי הליכות אלא הלכות

שאלות

(תשובות יינתנו בגליון הבא)

- א. באדמת החצר האחורית של יעקב צמחה עשבייה פראית, היה זה כתוצאה ממים שנוזלו תקופה ארוכה מצינור שעבר במקום. יעקב עמד להתחיל בעקירת העשבים, ופתאום חלף במקום שכנו יורם שפנה אליו ואמר: "מדוע תטרח כל כך בעבודת כפיים, אוכל להשאיל לך את החמור שלי, תשאיר אותו בחצר שלך מספר ימים, והוא יכרסם לך את כל העשבייה הפראית". ובכן החמור נמסר ליעקב, וכבר למחרת בבוקר החמור נמצא מת. נסיבות מותו היו בלתי צפויות לחלוטין, ראשו הסתבך בחוטי הערסל שהיו בחצר, והוא נחנק. יורם דורש מיעקב את דמי החמור, שכן שואל חייב אף באונסין. לעומתו טוען יעקב "הלא אתה יזמת את השאלת החמור, והיתה לך תועלת מהשאלה זו - החמור שלך קיבל את מזונו בחינם. מה הדין?
- ב. אלימלך גירש את אשתו רח"ל. כעבור זמן מה הגיע ישראל השדכן וניסה לשכנעו להחזיר את גרושתו, ובאמת אלימלך השתכנע וקיים את המצוה להחזיר את גרושתו. ומה עכשיו? ישראל השדכן דורש דמי שדכנות עבור מה שפעל. לעומתו אלימלך ואשתו טוענים שלא מגיע לישראל השדכן מאומה, שכן אין זה שידוך חדש. מה הדין?
- ג. האם צריך ליטול ידיים כשיוצאים מקברי צדיקים (שאינם נמצאים בבית קברות), כגון קברו של רשב"י זיע"א במירון, ר"מ בעל הנס בטבריה וכדומה?
- ד. הגוזז מעט משערות ראשו של ילד בתגלחת הראשונה שלו (חאלקה), האם צריך ליטול ידיים?
- ה. מה היא הסיבה שנוהגים שלא לנגב את הידיים לאחר נטילת ידיים, כשיוצאים מבית קברות?
- ו. האם צריך ליטול ידיים לאחר תספורת הראש?
- ז. האם מועיל ליטול ידיים בכוס חד פעמי?

כינור חידתי

שאלת השבוע:

שואל הזיק בידיים חפץ של המשאיל (כגון שאל כסא והשליכו למדורת ל"ג בעומר), ובכל זאת ישלם עבורו רק דבר מועט. הכיצד?

פתרון החידה מגליון קודם:

שאלה: איזה מאכל אסור לאוכלו כל השנה, ורק בין ראש חודש אב לתשעה באב מותר הוא באכילה (לחלק מהפוסקים)?

תשובה: כידוע גזרו חכמים שלא לאכול פת שנילושה בחלב, כיון שאין ניכר על פת שהיא חלבית, ויש חשש שמא יבוא לאוכלה עם בשר. וזה לשון השו"ע (יו"ד סי' צז סעי' א): "אין לשין עיסה בחלב שמא יבוא לאוכלה עם בשר. ואם לש כל הפת אסור אפילו לאוכלה לבדה. ואם היה דבר מועט כדי אכילה בבת אחת, או ששינה צורת הפת שתהא ניכרת שלא יאכל בה בשר, מותר". וכתב ה'דרכי תשובה' (שם ס"ק לד) בשם קונטרס 'אוהל מועד', שמותר לאפות ולאכול פת חלבית בין ראש חודש אב לתשעה באב, כיון שבימים אלו לא שייכת הגזירה שמא יבוא לאוכלה עם בשר. [ויעיין למהרש"ם בתשובותיו (ח"א סי' עו), ובספרו 'דעת תורה' (יו"ד שם), שכתב שגם בימים הנ"ל אסור לאכול פת שנילושה בחלב, מחשש שמא יאכל פת זו עם בשר בסעודת מצוה, או בשבת, או לאחר ט' באב. ומלבד זאת הרי ישנם חולים שיכולים להיכשל בזה, שכן להם מותר לאכול בשר בימים הנ"ל]. (מסדרת הספרים הנפלאה ופריו מתוק)

העלון מוקדש לע"נ: הרב רפאל בן דניאל ז"ל, ר' יעקב בן שפרה ז"ל, לוי בן יוכבד ז"ל, שרה מייטא בן מלכה, ולהבדיל לרפואת יצחק בן תמר. לקבלת העלון במייל: S6629700@gmail.com להערות והארות הרב סימן טוב רוזן שליט"א 0548432105.

נא לא לעיין בזמן התפילה

